

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000838

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-02-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Івасюк Вікторія Сергіївна

2. Viktoriia Ivasiuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: історія та археологія

Дата захисту: 07-06-2023

Спеціальність за освітою: історія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 11.032.2023 / ID 1341

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03, 03.81, 03.81.33

Тема дисертації:

1. Регіональна специфіка у становленні та розвитку історичної географії України XIX – початку XX ст.
2. Regional specificity in the formation and development of the historical geography of Ukraine in the 19th – early 20th centuries.

Реферат:

1. У роботі розглянуто процес становлення історичної географії України в університетах Києва, Харкова, Одеси та Львова у XIX – початку XX ст. як навчальної дисципліни; охарактеризовано роль наукових осередків (товариств, відділень тощо) України у формуванні історико-географічного напрямку досліджень XIX – початку XX ст.; проаналізовано відображення історії українських регіонів на сторінках часопису «Киевская старина»; розкрито відображення історико-географічних досліджень на сторінках періодичних і серійних видань Наддніпрянської та Південної України; проаналізовано історико-географічні дослідження в окремих працях дослідників Катеринослава, Миколаєва, Сімферополя; простежується формування українського

простору на сторінках наукових періодичних видань («Записок» та «Вісників» наукових установ тощо); розглянуто картографування як елемент історико-географічних досліджень України; визначено етапи розвитку історичної географії України та охарактеризовано специфіку кожного з них. Доведено, що бурхливий розвиток української історичної науки XIX – початок XX ст. створив необхідність виокремлення спеціальних галузей історичної науки для більш активних і результативних наукових досліджень. Регіональна специфіка становлення і розвитку історичної географії розглянуто в контексті Наддніпрянської та Слобідської, Південної та Західної України. Встановлено, що кожен регіональний центр мав як спільні, так і відмінні тенденції у розвитку наукових досліджень. Наукові кола гуртувались як навколо наукових, так і освітніх установ. Доповненням до ґрунтовних наукових розвідок історико-географічного напрямку стали серійні та періодичні видання, зокрема військового та релігійного напрямку. Оскільки поставала потреба в комплексному дослідженні цих територій з різних аспектів – географічного, історичного, статистичного, військового, природничого, картографічного тощо. Розвиток історичної географії України в XIX – на початку XX ст. можна поділити на три етапи: 1) початок XIX – 60-ті рр. XIX ст., 2) 60-ті рр. – кінець XIX ст.; 3) початок XX ст. – 1914 р. Перший етап характеризується розвитком історичної географії України в контексті становлення як історичної, так і географічної наук. Освітній компонент з історичної географії України представлений в університетах Києва та Харкова як частина загальних історичних курсів та як окремі спеціальні курси у Львівському університеті. Наукові дослідження в Наддніпрянській та Західній Україні відбувались на базі освітніх установ. В той самий час дослідження південноукраїнських істориків проводились навпаки на базі наукових товариств. Дослідження з історичної географії України мали переважно краєзнавчу тематику. Другий етап визначено прийняттям нового освітнього статуту Російської імперії, де історичній географії відводилось місце допоміжної історичної дисципліни. Значного успіху у цьому було досягнуто викладачами Новоросійського університету в Одесі. Потужно розвиваються наукові дослідження з історичної географії у Наддніпрянській та Слобідській Україні на базі утворених наукових товариств. Дослідження західноукраїнських науковців активно проводяться із утворенням Наукового товариства імені Шевченка. Тематика досліджень цього етапу має регіональний та краєзнавчий аспекти. Початок XX ст. – 1914 р. – третій етап розвитку історичної географії України. В даний етап змінюється напрям досліджень, зокрема тематика праць західноукраїнських істориків акцентована на формування уявлень щодо загальноукраїнського простору, обґрунтування меж майбутньої української держави. Це знайшло відображення на розробці перших карт загальноукраїнської території. У подальшому саме ці наукові погляди історико-географів знайшли практичну реалізацію у суспільно-політичному житті, а питання соборності українських земель відображалось у програмних документах перших політичних партій.

2. The paper examines the process of formation of the historical geography of Ukraine at the universities of Kyiv, Kharkiv, Odesa, and Lviv in the 19th and early 20th centuries as an educational discipline; the role of scientific centers (associations, departments, etc.) of Ukraine in the formation of the historical and geographical direction of research in the 19th – early 20th centuries is characterized; the reflection of the history of Ukrainian regions on the pages of the magazine «Kievskaya starina» is analyzed; the reflection of historical and geographical research on the pages of periodicals and serials of the Dnipro and Southern Ukraine is disclosed; historical and geographical studies in separate works of researchers from Katerynoslav, Mykolaiv, and Simferopol were analyzed; the formation of the Ukrainian space is traced on the pages of scientific periodicals ("Notes" and "Heralds" of scientific institutions, etc.); cartography is considered as an element of historical and geographical studies of Ukraine; the stages of the development of the historical geography of Ukraine are defined and the specifics of each of them are characterized. It has been proven that the rapid development of Ukrainian historical science in the 19th and early 20th centuries created the need to single out special branches of historical science for more active and effective scientific research. The regional specificity of the formation and development of historical geography is considered in the context of Dnipro and Slobid, Southern and Western Ukraine. It was established that each regional center had both common and different trends in the development of scientific research. Scientific circles clustered around both scientific and educational institutions. Serial and periodical publications, in particular military and religious, became a supplement to thorough scientific explorations in the historical and geographical

direction. Since there was a need for a comprehensive study of these territories from various aspects – geographical, historical, statistical, military, natural, cartographic, etc. The development of the historical geography of Ukraine in the 19th and early 20th centuries. can be divided into three stages: 1) the beginning of the 19th century – the 60s of the 19th century, 2) the 60s – the end of the 19th century; 3) the beginning of the XX century – 1914. The first stage is characterized by the development of the historical geography of Ukraine in the context of the formation of both historical and geographical sciences. The educational component on the historical geography of Ukraine is presented at the universities of Kyiv and Kharkiv as part of general history courses and as separate special courses at Lviv University. Scientific research in Dnipro and Western Ukraine took place on the basis of educational institutions. At the same time, the research of southern Ukrainian historians was carried out on the contrary on the basis of scientific societies. Studies on the historical geography of Ukraine were mainly local history topics. The second stage was determined by the adoption of a new educational charter of the Russian Empire, where historical geography was given the place of an auxiliary historical discipline. The teachers of Novorossiysk University in Odesa achieved significant success in this. Scientific research on historical geography is developing strongly in Dnipro and Slobid Ukraine on the basis of established scientific societies. The research of Western Ukrainian scientists is actively carried out with the formation of the Shevchenko Scientific Society. The topic of research at this stage has regional and local lore aspects. The beginning of the XX century – 1914 – the third stage of the development of the historical geography of Ukraine. At this stage, the direction of research is changing, in particular, the topic of the works of Western Ukrainian historians is focused on the formation of ideas about the all-Ukrainian space, the justification of the boundaries of the future Ukrainian state. This was reflected in the development of the first maps of the entire Ukrainian territory. In the future, precisely these scientific views of historians and geographers found practical implementation in social and political life, and the question of the sovereignty of Ukrainian lands was reflected in the program documents of the first political parties.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Нікічук В. С. Розвиток історичної географії як академічної дисципліни в Новоросійському університеті // Інтелігенція і влада. 2018. Вип. 38. С. 87-95
- Нікічук В. С. Історична географія та картографія України в дослідженнях одеських вчених XIX – початку XX ст. // Гілея: науковий вісник. 2018. Вип. 132 (№5). С. 15-18.
- Нікічук В. С. Фронтир та його складові в історичній географії України // Чорноморська минувшина: записки Відділу історії козацтва на півдні України. Вип. 16. 2021. С. 105-110.
- Нікічук В. С. Відображення історичної географії України на сторінках «Киевской старины» // Київські історичні студії. Вип. 1 (14). 2022. С. 63-68.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бачинська Олена Анатоліївна
2. Olena Bachynska

Кваліфікація: д. і. н., професор

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Трубчанинов Сергій Васильович
2. Sergiy Trubchaninov

Кваліфікація: к. і. н., доцент

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125516

Місцезнаходження: , Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковалевська Ольга Олегівна
2. Olha Kovalevska

Кваліфікація: д. і. н., професор, пров.н.с.**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Інститут історії України НАН України**Код за ЄДРПОУ:** 05411698**Місцезнаходження:** , Київ, 01001, Україна**Форма власності:****Сфера управління:** Національна академія наук України**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Сектор науки:** Академічний**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Середа Олександр Григорович
2. Oleksandr Sereda

Кваліфікація: к. і. н., доцент**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського"**Код за ЄДРПОУ:** 25428779**Місцезнаходження:** , Одеса, 65020, Україна**Форма власності:****Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Сектор науки:** Університетський**Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Музичко Олександр Євгенович
2. Oleksandr Muzychko

Кваліфікація: д. і. н., професор**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:**

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Гончарук Тарас Григорович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Гончарук Тарас Григорович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лукашук Світлана Борисівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна